

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 36.

V Ljubljani, 6. kimovca 1907.

XLVII. leto.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja vsak petek. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Posamezna številka 16 h. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo „Učiteljskega Tovariša“ v Idriji. Naročnino prejema Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Za oznanila je plačati od dvostopne petit-vrste po 20 h, če se oznanilo tiska enkrat; po 18 h, če se tiska dvakrat, in po 16 h, če se tiska trikrat; če se večkrat tiska, znaten popust. Oznanila sprejema „Učiteljska tiskarna“. Priloge poleg poštnine 6 K.

XIX. glavna skupščina „Zaveze“ v Radovljici.

(Konec.)

Glavno zborovanje.

V nedeljo, dne 26. avgusta t. l., se je pripeljalo z jutranjim vlakom še mnogo skupščinarjev in prijateljev učiteljstva. Vreme je bilo krasno. Sinje nebo se je bočilo nad čudokrasno okolico prijazne Radovljice, po katere ulicah se je že na vse zgodaj razvilo glasno življenje skupščinarjev, ki so občudovali lepoto divne Gorenjske. Zlasti okolo hotela „Kunstelj“, kjer se je imelo vršiti glavno zborovanje, se je koncentrovalo vse pisano življenje. Po vrtu so zadoneli burni pozdravni klici, ko je prišel tjakaj državni poslanec, g. župan Ivan Hribar, ki so ga brž obstopile deputacije slovanskega učiteljstva, se mu predstavljale in ga pozdravljale.

Obsežna dvorana, na zadnji strani odprta in tako zvezana z vrtom, se je začela polniti in v malo trenutkih je bila zasedena do zadnjega prostorčka. Vse sprednje prostore so zasedli gosti ter mili slovanski bratje in sestre. V dvorani je pa dobila prostora komaj tretjina skupščinarjev. Drugi so obkolili salon ter deloma na vrtu, deloma ob stekleni steni in odprtih oknih prisostvovali zborovanju. Vladalo je svečanstvo, veselo, vzneseno razpoloženje, ko je zapel predsednikov zvonec, znaneč, da se začneja učiteljski parlament...

Potihnila je glasna govorica, ko je otvoril glavno zborovanje „Zavezin“ predsednik, tov. L. Jelenc.

Predsednikov nagovor in odzdravi.

Predsednik L. Jelenc:

Slavni zbor!

Vsem, ki ste prihiteli danes od vseh strani naše lepe slovenske zemlje v prijazno narodno-napredno Radovljico k XIX. glavni skupščini „Z. a. j. u. d.“, moj najiskrenejši pozdrav.

Mnogoštevilna udeležba pri današnjem glavnem zborovanju mi je priča, da ve slovensko in istrsko-hrvaško učiteljstvo prav ceniti velik pomen in namen te velike naše organizacije, ki smo si jo ustvarili sami z velikimi napori.

„Z. a. j. u. d.“ je organizacija vsega slovenskega in istrsko-hrvaškega učiteljstva. Njena naloga je, delovati v prosep in napredek narodnega šolstva, potegovati se za interese slovenskega in istrsko-hrvaškega učiteljstva ter čuvati nad njimi.

Napredek narodnega šolstva je bil naši „Zavezi“ vedno na srečo: preosnovala je list „Pop.“ v pedagoški in znanstven

list, kjer se nudi vsakemu učitelju prilika, razpravljati o pedagoških vprašanjih in razmotrivati o novih metodah. Razne razprave pedagoške vsebine pri glavnih skupščinah „Zaveze“ in na zborovanjih „Zavezinih“ društev izpričujejo, kako pospešuje „Zaveza“ izboljšanje našega ljudskega šolstva.

Glavna ovira napredku ljudskega šolstva je mednarodni klerikalizem. Zato je naša „Zaveza“ od početka svoje ustanovitve v trdem boju s to odurno prikaznijo. Vselej mu je stopila nasproti, kadar si je hotel pridobiti v šoli več veljave ali jo celo dobiti v svoje kremplje, dobro vedoč, da bi bila to katastrofa za ljudsko šolstvo. Ta nevarnost preti šolstvu in nam v današnjih dneh bolj nego kdaj prej. Mogočno dviga klerikalni zmaj svojo glavo in izkuša dobiti pod svojo kvedrasto peto vse javno življenje in oblast nad vsemi napravami, posebno nad šolo. Zbira svoje moči in jih kliče na krov. Ta bojni klic je vzdramil iz večletnega spanja tudi 4 zaspale člane naše Slomškarije, ki trobijo v svet, da je prišel njihov čas. Zato bodimo na straži! Potisnimo vzdramivšo se Slomškarijo v ničpomembni kot ter ponosno korakajmo mimo nje po svobodni poti do svobodne šole in pomilujmo one tovariše, ki bodo s pristopom onečastili svoj stan! (Ploskanje.)

Rekel sem, da se naša „Zaveza“ krepko poteza za naše koristi. Ob vsaki ugodni priliki stopi v akcijo za izboljšanje našega gmočnega stanja. Letos je v zvezi z vsemi avstrijskimi učiteljskimi „Zvezami“ započela za naš interes veliko akcijo, ki se dovrši v jeseni. Od te skupne akcije pričakuje vse avstrijsko učiteljstvo najboljših uspehov.

Tako bo hodila „Zaveza“ kakor doslej tudi v prihodnje po strogo začrtani poti. V mislih ji bo vedno napredek ljudskega šolstva in blaginja učiteljskega stanu. Stopimo vsi v nje krog in prizadevajmo si izvršiti njen program. Z neumorno delavnostjo vseh „Zavezinih“ članov privedemo naše ljudsko šolstvo do stopnje popolnosti in s tem pripravimo pot, da zasije solnce svobode po naši domovini ter prežene temne klerikalne megle z naših poljan, v kar pomozi dobrotno nebo! (Odobranje.)

Prav posebno me veseli, da je prišel med nas naš častni član, preblagorodni gospod Ivan Hribar, župan deželne stolnega mesta Ljubljane, državni in deželni poslanec, ki je zvest in odkritosrčen prijatelj ljudskega učiteljstva, naša krepka opora v trdem boju za naše stanovske interese. (Ploskanje. Klici: Živio Hribar!) To je pokazal zopet letos, ko je v državnem zboru prvi ob prvi priliki povzdignil svoj glas za nas ljudske učitelje. Dovolite mi, preblagorodni gospod poslanec, da

Vam za to veliko uslugo, ki ste jo storili avstrijskemu učitelstvu, izrekam v imenu vsega slovenskega in istrsko-hrvaškega učiteljstva najtoplejšo zahvalo. Prosim Vas pa tudi, preblagorodni gospod poslanec, da nam ne odrečete pomoči tudi v prihodnje.

Kličem Vam: Živeli! (Ploskanje.)

Pozdravljam Vas, velečenjeni gosp. župan narodno-napredne Radovljice. Že s tem, da ste stopili na čelo pripravljalnemu odboru za letošnje glavno skupščino, ste pokazali simpatije do narodnega učiteljstva. Z današnjim prihodom na glavno zborovanje ste pokazali, da veste ceniti pomen ljudskega šolstva in da se zanimате za naše delovanje. Tudi Vam kličem: Živeli! (Živio! Ploskanje.)

Med udeleženci naše skupščine vidim mnogo gostov ne-učiteljev, ki niso prišli kot odposlanci učiteljskih društev nego kot odposlanci svojega srca. Njihovo srce, njihovo čuvstvo jih je spodbudilo, da so prišli, da sami čujejo iz živih ust naše želje, težnje in napore. Bodite mi zato presrečno pozdravljeni! (Ploskanje.)

Prvikrat, odkar zboruje naša „Zaveza“, imam čast pozdraviti v naši sredi zastopnika naše vrle šolske družbe sv. Cirila in Metoda, prvomestnika samega, preblagorodnega gospoda vladnega svetnika Andreja Senekoviča. (Ploskanje.) Šele pred par tedni izvoljen prvomestnikom, prihitel je na naše zborovanje ter pokazal s tem, da hoče novoizvoljeni odbor stopiti v ožji stik z nami, kreniti na nova pota in v zvezi z nami v modernem, svobodnem duhu delovati v obrambo obmejnih Slovencev. Združi naj se družba sv. Cirila in Metoda z nami in v zvezi z vami bomo krepko branili vsako ped slovenske zemlje pred tujim navalom. S to željo Vas, preblagorodni gospod predsednik, iskreno pozdravljamo v naši sredi! (Odobranje.)

Nedostaja mi besed, da bi mogel izraziti vsa ona čuvstva, ki so vzplamtela v naših srcih z žarkim plamenom navdušenja, da imamo danes v svoji sredi zastopnike „Zaveze hrvatskih učiteljskih društev“, zastopnike češkega učiteljstva in zastopnike učiteljstva svobodne kraljevine srbske! Kličem Vam: Dobro došli, dični slovanski gostje, dobro došli, drugovi v zvanju, kličem Vam v imenu svojem in v imenu slovenskega in istrsko-hrvaškega učiteljstva. (Dolgotrajno, burno ploskanje. Klici: Živeli Hrvati! Živeli Čehi! Živeli Srbi!)

Veseli me, da vidim zopet pri našem zborovanju gg. akademike, ki bodete nekaj zavzeli važna mesta med narodom, ki

bodete ljudstvu vodniki in svetovalci v trdem boju za njegove pravice, zvesti čuvaji svobodne misli med Slovenci in trdna, neprekoračljiva pečina reakcionarstvu. Umestno se mi zdi, da se že zdaj združujete z naprednim in svobodomiselnim učiteljstvom, ki Vam bo v poznejših letih zvesto stalo na strani pri Vašem delovanju. Pozdravljam Vas, kličoč: „Na zdar!“ (Ploskanje.)

S tem otvarjam XIX. glavno skupščino! K besedi se je oglašil župan radovljiški, g. dr. Vilfan.

Dr. Vilfan: Ponosna je Radovljica, da se je toliko vrlega učiteljstva zbralo v nji. Kar mu je dala, naj vzame z dobrohotnostjo, ker mu je dala z radostjo od srea. (Živio!)

Predsednik: K besedi se je oglašil državni poslanec gosp. župan Ivan Hribar.

Državni poslanec župan Hribar (burno pozdravljen): Zahvaljam se za pozdrav. Verjemite mi: odkritosrčen prijatelj učiteljstva sem! Omenjali ste mojega govora v državnem zboru. S tem govorom ni še vse storjeno. Treba je započeti vsestransko akcijo tako z učiteljske strani kakor z učiteljstvu prijateljskih strani, da se končno reši gmotno vprašanje učiteljstva. Kaj vse vzmore učiteljstvo, to je zaznati iz njegove organizacije, pa tudi iz vsega, kar je slovansko učiteljstvo storilo za svoj narod. To nam dokazuje slovansko učiteljstvo, učiteljstvo iz svobodne kraljevine Srbije, učiteljstvo iz troedine kraljevine Hrvaške, a predvsem češko učiteljstvo. — Bog živi slovansko in slovansko učiteljstvo! (Ploskanje.)

Predsednik: Besedo ima zastopnik češkega učiteljstva g. Skála. (Živio!)

Čeh B. Skála: S sreem, polnim radosti, smo prišli med vas, da vam v imenu 8000 čeških učiteljev in učiteljic iz kraljestva Češkega prinesemo pozdrave. Ne samo pozdrave! Obe roki sta vaši, da vam pomagamo pri delu. Na Dunaju se je položil temelj zvezi vsega slovanskega avstr. učiteljstva. 25.000 nas bo zbranih v tej zvezi. Potem bodo čuli naš glas, ker ga bodo morali čuti. S prosveto k svobodi bodi naše geslo! — Jelencu in Dimniku v dokaz spoštovanja češkega učiteljstva izročam diplomi, ki dokazujeta, da smo ju imenovali za dopisujoča člana naše učiteljske „Jednote“. To odlikovanje pa velja ob enem vsemu vrlemu slovenskemu učiteljstvu. Temu učiteljstvu: Živio! (Ploskanje.)

Gregorčičeva pesem „Človeka nikar“ in spiritizem.

V Janka Leban podlistku „Še nekaj besed k Bugarjevi knjigi Simon Gregorčič“ „Učit. Tovarša“ v 6. odstavku čitam, da je pesem „Človeka nikar“ pravo spiritistiško evangelje Gregorčičevo in s spiritistiške stališča čisto lahko umevno itd.

Razvidno je, da je g. J. Leban vnet spiritist, ker tudi priporoča razne knjige o spiritizmu, ki so jih spisali „der russische Staatsrat A. Aksakov“, umrli monakovski profesor dr. Carl du Prel, Friex itd.

Ker se mi zadeva baš ne zdi malenkostna, kakor bi bilo na prvi hip misliti, si dovoljujem pojasniti stvar malo natančneje, drugače bi se nekateri tovariši res utegnili navduševati za „znanost“ spiritizem, kakor naš sicer zaslužni nematerialist, spiritist J. Leban.

Jasno je, da bi rajni naš dični Gregorčič strogo odklanjal naslov spiritista in nadalje, da ne gre, eno izmed njegovih najlepših pesmi kratkomalo imenovati „spiritistiško evangelje“ njegovo.

Kaj porečejo k temu naši slovstveniki strokovnjaki, ki so „v svojem doktorskem doktrinarstvu po nepotrebnem porabili v svrhu razlage in obrambe te pesmi toliko — črnila?“

Priznati sicer moram, da sam nisem čital tiste „uporabe črnila“, a vendar mislim, da se tam nahaja boljša razlaga pesmi nego na podlagi spiritizma.

V istini poznam precej spiritistiške literature iz prejšnjih let, in sicer nekaj več del nego jih navaja g. tovariš Leban. Videl sem in govoril s slovečimi antispiritisti, bivšimi mediji, kakor Homes in Fay, ter bi zaradi tega rad vedel, kje živi tistih 60 milijonov ljudi, ki prisezajo na spiritistiški credo in kateri imenitni učenjaki so med njimi.

Upam pa, g. tov. J. Leban, da razen mene tudi še druge moje tovariše Vaše besede ne bodo prepričale, ter da ostanemo v spiritistiškem oziru vsi Savli.

Kar se tiče epohalne razprave „Spiritizem v slovenskem pesništvu“, dvomim, g. Leban, da bi Vas prehitela katera mlajših in čilejših moči, le postrezite rajši Vi slovenskemu slovstvu v taki potrebi.

Predsednik: K besedi se je oglasil predsednik „Saveza hrv. učit. društava“, g. Kirin. (Živio Hrvati!)

Predsednik „Saveza“, g. Jos. Kirin: Prinašam pozdrave od „Saveza hrv. učit. društava“. Mi gledamo z radostjo na delo slovenskega učiteljstva, ki deluje v narodnem in naprednem duhu. Prišli smo, da vrnemo obisk, s katerim so nas že večkrat osrečili bratje Slovenci. Moja želja je, da bi se kmalu osnovala zveza vsega jugoslovanskega učiteljstva, kateri začetek je bil storjen lani v Belgradu. Bog živi slovensko bratsko učiteljstvo! (Ploskanje.)

Predsednik: Besedo ima v imenu srbskega učiteljstva g. Jovanović. (Burno ploskanje. Živio Srbi.)

Srb Jovan Jovanović: V imenu srbskega učiteljstva in kot član vodstva „Učiteljskega udruženja“ vas pozdravljam in želim, da bi delo slovenskega učiteljstva rodilo najlepše sade. Mi se čutimo tu doma. Prišli smo pa tudi, da vrnemo Slovincem obisk in da se поблиže spoznamo. — Srbsko učiteljstvo ima dvojno delo: delo v šoli in delo izven šole. Srbsko učiteljstvo, je bilo prvo, ki se je bojevalo za svobodo proti birokratizmu in despotizmu. Zato uživa med narodom največji ugled. Naše učiteljstvo je popolnoma svobodno in je tudi tako plačano, kakor gre njegovemu delu. Tudi slovenski učitelj naj gre med narod! Želim Slovincem vse najboljše. (Ploskanje.)

Predsednik: Predsednik družbe sv. Cirila in Metoda, g. svetnik Seneković, želi govoriti. (Živio!)

Svetnik Seneković: Zahvaljam se za pozdrav! Družba sv. Cirila in Metoda ima važno nalogo. Uspevati pa more le, če ima gmotna sredstva. Ta dobiva od ljudstva, in čim večja bo kultura narodova, tem lepši bodo družbini dohodki, ker bo narod spoznal njen kulturni pomen. Ne sodite novega odbora prej, dokler ne vidite njegovih del! (Odobranje.)

Predsednik: K besedi se je oglasil češki učitelj g. Šchuster. (Živio!)

Čeh Adolf Schuster: Pozivljam vas, da pridete drugo leto na vseslovanski učiteljski kongres v Prago. Tam vas sprejmemo z vsem srcem. Mi se razumemo, ako tudi govori vsak izmed nas v svojem jeziku, nam ni treba nobenega mednarodnega jezika. Naš narod nam je dal Husa, Komenskega, započel je boj za svobodno misel. Mi se od vekov bojujemo proti klerikalizmu, ker je ta največji sovražnik svobode in napredka, pa naj bo ta klerikalizem katoliški, protestantski, pravoslaven ali židovski.

G. tovariši! „Kdor je od materijalizma že tako prepojen, da smatra...“ itd., smo jako vajeni brati v predalih dičnih časopisov „Slovenca“, „Domoljuba“ in sorodnih jim časnikov, a v naše glasilo, verjemite mi, ne sodijo. Večine nas ni strah ne pred materializmom ne pred spiritizmom in tudi ne pred ultramontanizmom.

Pustimo za zdaj to stvar in oglejmo si nakratko pesem.

Kakor priznano, niso Gregorčičeve pesmi ravno težko umljive, ravno nasprotno; in kdor količkaj umeva svet, temu je gotovo tudi pesem „Človeka nikar“ jasna.

V božji delavnici (t. j. svetu) se rodi bitij brez števila. Skrivnostno, spoznanju težko pristopno snujejo razne sile, ki povzročajo vse prikazni. Nikjer ni stalnega bitja, vsako mine naposled, ker je nastalo, a nič ne gre v izgubo.

Pri nas reče ljudstvo: „Nič ne gre v izgubo“, kar je drug izraz za „Energiegesetz“, „Gesetz von der Erhaltung der Kraft“.

Zaradi nestalnosti, minljivosti se mora vse preminjati, vrteti, prenavljati, prerajati, presnavljati in v tem bistvu je ravno življenje. Pesnik zaradi tega konstatira „In smrti nisem vzrl nikjer“. (Ohne Tod kein Leben, ohne Leben kein Tod.)

Tudi med Slovenci so ljudje, ki svobodno mislijo. Vabim vas, da se udeležite kongresa „Svobodne misli“ v Pragi. Slovincem, ki svobodno mislijo: Na zdar! (Odobranje.)

Predsednik: Govoriti želi zastopnik „Hrv. ped.-kuži. zbora“, g. Trstenjak. (Živio!)

Davorin Trstenjak: Preti nam narodna opasnost — nemštvo! Velika Germanija gleda na jug Evrope. A nam se ni treba bati tega kolosa, nego bati se nam je nesloge. Pozdravljam vas v imenu „Hrv. ped.-kuži. zbora“. Ta želi, da po skupnem šolsko-politiškem programu dosežemo svoje želje. (Ploskanje.)

Predsednik: Besedo ima zastopnik moravskega češkega učiteljstva, g. Hajný. (Živio!)

Moravski učitelj g. Hajný: Pozdravljam vas v imenu moravskega češkega učiteljstva. Lepa je vaša zemlja, lepe so vaše gore. Tako čvrsto stojte vi! Delali ste in delali boste, tu je rešitev. Nam ni treba mnogo besed, treba nam delavecev. Zatorej: delo, delo, delo! (Odobranje.)

Predsednik: V imenu zagrebskega učit. društva govori g. Graneč. (Živio!)

Hrvat g. Graneč: Mnogo uspeha vam želim. Delo naše mora biti svobodno. Samo svobodna šola rodi svobodno ljudstvo. Mi želimo, da pride tudi Slovincem doba, ko se bodo ponašali s svobodno šolo. (Ploskanje.)

Predsednik: K besedi se je oglasil zastopnik narodno-radikalnega dijaštva, g. Rekar. (Živio!)

Jurist Rekar: Malokdaj se je narodno-radikalno dijaštvo udeležilo zborovanj „Zaveze“. Nas veže skupno stremljenje: narod dvigniti kulturno. Pozdravljam skupščino v imenu „Prosvete“. (Odobranje.)

Predsednik: Besedo ima zastopnik akad. ferialnega društva „Save“, g. Dobravec. (Živio!)

Filozof Dobravec: Pozdravljam v imenu „Save“ napredno učiteljstvo. Slava! (Živio!)

I. točka dnevnega reda.

Predsednik: Tako prihajamo do prve točke dnevnega reda, ki je: „Slovensko združništvo in sodelovanje učiteljstva pri njem.“ O tej točki poroča g. Vlado Pušenjak, potovalni učitelj, ki ga je v to določila slavna „Zadružna zveza“ v Celju. — Omenjam pri tej priliki, da ravnatelj „Zadružne zveze“, g. Fr. Jošt, skupščino pismeno

Nikjer ne morem v tem zasledovati spiritizma z njegovimi strahovi.

Nerazumnik plakaže toži, ko pade cvet dehteči roži, ko izmed dragih mu kater duha okove v grob položi, češ, rodni brat mi je umrl. — Zakaj toži? Ker je nerazumen in ne umeva življenja, ki mu je bistvo presnavljanje, prenavljanje, ponavljanje, novo življenje, t. j. smrt. Smrt je prevara, smrti ni.

Gregorčič je zvest katolik in katoliškega naziranja, dasi očiščenega, glede neumrjčnosti duše.

Život, truplo mu je prsteni oklep, v katerega je stvarnik iskro duha njegovo zaprl, kakor se izraža pesniško, ne spiritistiško.

Gregorčič je zvest katolik in pesnik, a ne filozof, še manj pa spiritist. Začetnik ve. Ker pa pesnik smrti ne more uzreti, ve, da ne bo umrl, „ko ilnato bo ječo strl“.

Duh njegov razvije peroti na skrivnostno pot svojemu začetniku naproti, ki ga tu v dolu solz in zmot ne more spoznati.

Tukaj spoznamo le običajno katoliško versko naziranje, ki ga izreče pesnik.

pozdravlja in ji želi mnogo uspeha. — Prosim g. poročevalca, da nam poda svoje poročilo.

G. Vlado Pušenjak je najprej govoril o temeljih združništva in o njega posameznih panogah ter je podal zgodovinski pregled njegovega razvoja med Slovenci, ki so bili posebno na Štajerskem prvi, kateri so v Avstriji začeli gojiti združništvo. Nadalje je govoril o vrednosti in o uspešnem realizovanju raznih oblik združništva ter sklenil s pozivom na učiteljstvo, naj to kot dostikrat edini zastopnik inteligence med našim, večinoma kmetiškim ljudstvom s primernim poukom in pospeševanjem tega važnega vprašanja dviga materialno blaginjo ljudstva.

Predsednik: Otvorjam razpravo. Tovariš Štefan Ferluga ima besedo.

Tov. Št. Ferluga: Za skozinsko stvarna, strogo objektivna izvajanja izrekam g. poročevalcu v imenu skupščinarjev najlepšo zahvalo. (Ploskanje.)

Predsednik: Tudi jaz zahvaljam g. poročevalca za njegovo strokovnjsko predavanje. (Živio!)

Referat g. Pušenjaka izide najprej v „Zadruzi“ potem pa v obliki brošure, ki se bo brezplačno razširila med ljudstvom. Takrat izpregovorimo o referatu več. „Zadružna zveza“ je brezplačno razdelila med skupščinarje tri brošure, in sicer „Snujmo vinarske in sadjarske zadruge“, „Bistvo in ustroj Raiffeisenskih in Schulze-Delitzschevih posojilnic“ ter „Kratko navodilo za snovanje Raiffeisenovk“. Naj učiteljstvo s pridom prebira ta znamenita dela, „Zadružni zvezi“ pa srčna hvala!

II. točka dnevnega reda.

Predsednik: Prihajamo k drugi točki dnevnega reda: „Roditeljski večeri“, poročevalec g. Jakob Dimnik, nadučitelj v Ljubljani. Prosim tovariša poročevalca, da nam poda svoj referat.

Poročevalec Dimnik je dokazoval, da so taki večeri ali sestanki staršev z učiteljstvom nujno potrebni, kar ve iz lastne izkušnje. Učitelj ima tu najlepšo priliko, da razjasnuje staršem napačne pojme o šoli. Taki sestanki so potrebni, da si učiteljstvo povzdigne ugled ter odbija naskoke na ves učiteljski stan in na posameznike. Klerikalci se radi zaletavajo v nas, češ, da so učitelji proti ljudstvu. V resnici pa so učitelji podobni sveči, ki sveti drugim, pri tem mu pa pojemajo lastne moči. Sedanji

Kdo bo pri tem mislil na takozvani spiritistiški „Sommerland“?

Prst (telo pesnikovo) izroče ljudje prsti in svet — kakor naravno — hitro pozabi kraj, kriječ ostanke. Naj svet pozabi, a začetnik vsega ne pozablja. Po zakonu stanovitnosti, energije se porabi prah za novo stvar, glej, kakor v začetku presnovljanja, prenavljanja, prerojevanja, novo življenje. Pesnik ne ve, za kako stvar, drug je gospodar. Le enega prosi: Ustvari, gospodar vsega, iz mojega prahu katerokoli stvar, lepo cvetko ali ptico pevko, le človeka, ki bi moral tako trpeti in čutiti, tako mučno med dvomi in zmotami viseti, le takega nesrečneža ne ustvari — nikdar!

Kaj nam naj tu spiritizem pojasnuje? Gregorčič je bil silno nesrečen, trpel je veliko in neznosno zaradi raznih okolnosti, in srce je imel tako rahlo, čuteče. Kakor druge ljudi so tudi njega, le mnogo bolj mučili dvomi, zmote in prevare in to mu je bilo tako trpko in neznosno, da je prišel do zaključka: Za tako trpečega človeka bi bilo bolje, da bi ne bil nikdar — rojen.

Ta misel pa je gotovo najmanj spiritistiška.

šoli očitajo, da je proti veri, na ljudskih shodih hujskajo nesramno proti učiteljstvu in šoli. Zato je treba učiteljstvu stopiti v dotiko z ljudstvom, da ga prepriča o takih lažeh. V ta namen so najpripravnější roditeljski večeri, kjer se naj predava o pravilni vzgoji otrok, potem pa se tudi naj odbijajo napadi. Končno priporoča „Domače ognjišče“, ki sklepa vez med šolo in domom. Poročilo, ki ga je sprejela skupščina z glasnim odobravanjem, prijavljamo v celoti na drugem mestu današnjega lista.

Predsednik: Vaše glasno odobravanje mi priča, da je govoril tov. Dimnik vsem iz srca. Za lepo poročilo mu izrekam srčno zahvalo. (Ploskanje.)

III. točka dnevnega reda.

Predsednik: Kot tretja točka dnevnega reda je določen referat: „Nadelo med ljudstvo!“ Govori gosp. Anton Pesek, učitelj v Narapljah pri Ptujski gori. — Prosim tovariša Peska, da nam poda svoje poročilo.

Tov. A. Pesek je izvajal: Slovenci smo majhen narod, a imamo se boriti na vse strani proti močnim sovragom, ki vedno bolj prodirajo v naša ozemlje, v naše vrste. In ne le to, celo v naših vrstah so ljudje, ki jim je dobrobit slov. naroda deveta briga in ki za svoje sebične strankarske koristi izdajajo naše vitalne narodne zadeve.

Govoril je potem o načinu boja za obstanek in napredek med narodi in izvajal, da je glavno orožje v tem boju izobrazba; zato nam ne dovolijo naši narodni sovražniki potrebnih šol, pač pa nam vsiljujejo svoje potujčevalne učilnice. Vsak zaveden rodoljuben Slovenec bi torej moral pospeševati razvoj našega šolstva, bi moral podpirati delovanje učiteljstva, bi moral širiti izobrazbo med maso naroda. A žal, da je baš v tem oziru močna struja pri nas, ki je zaradi sebičnih strankarskih nakan nasprotna šoli in učiteljstvu, nasprotna pravi izobrazbi in resničnemu napredku naroda. Razkrinkal je potem protinardne namene te stranke, ki dela z vsemi močmi na to, da šolo omrzi ljudstvu in da nahujka narod zoper učiteljstvo, ker učiteljstvo in sedanja šola nista pod njihovo komando ter ne služita le njihovim sebičnim strankarskim namenom, temveč delujeta za prosveto naroda. S prepričevalnimi besedami je dokazal, da je grdo hinavstvo, če se nasprotniki šole in učiteljstva hlinijo, da so prijatelji naroda in da je pikra ironija, če se po-

Nad-jam se pa, da bo tako naravno umevanje pesmi vsakomur jasneje kakor transcendentalna spiritistiška razlaga knjige in spe „Spiritizem v slovenskem pesništvu“.

Glede materializma pa dovolite, da povem staro povest, in sicer doslovno v nemščini:

Einst wollte der Weise im Jeta-Hainl. Damals begab sich der ehrwürdige Kaccano zum Vollendeten. Dasselbst angelangt begrüßte er den Erhabenen und setzte sich ihm zur Seite nieder. Zur Seite sitzend wandte sich nun der ehrwürdige Kaccano zum Weisen und sprach: „Rechte Erkenntnis, rechte Erkenntnis, so sagt man, o Herr. Inwiefern nun aber, o Herr, hat einer rechte Erkenntnis?“ —

Zu zwei Ansichten, Kaccano, halten die meisten Menschen:

1. zu der Ansicht vom absoluten Sein des Ich oder
2. zu der Ansicht von der absoluten Vernichtung des Ich beim Tode.

Für einen aber, Kaccano, welcher der Wahrheit gemäß in rechter Einsicht erkennt, gibts nicht ein solches, wie den Glauben an eine absolute Vernichtung der Dinge. Und für einen, der der Wahrheit gemäß in rechter Einsicht erkennt,

stavlja, da so branilec naših narodnih pravic, v resnici so pa le grobokopi narodovi.

Govornik pozivlja slovensko javnost na sodelovanje, da se naj bojuje z nami za naše pravice, saj naš boj je obenem boj za narodovo prosveto, napredek šolstva in dobrobit učiteljstva, je narodu v prid, ker more le učitelj brez duha morečih skrbí za vsakdanji kruh posvetiti vse svoje moči vzgoji in pouku mladine in naroda, ker more le značajan in svoboden učitelj vzgojiti značajan, svoboden narod.

Slov. javnost, zlasti pa slov. inteligenca naj ne bo letargična napram šol. in učit. vprašanjem, šolstvo se naj ne izroča na milost in nemilost klerikalcem, ki preže kot gladni volkovi, da bi se polastili šolstva in dobili učiteljstvo v svoje roke. Ključemo vam ob 12. uri: Zdrami se, slov. javnost, predvsem inteligenca, meščanstvo, da probudimo narod, da rešimo šolstvo, da ne zaplapola črna zastava nad našimi šolami, nad našo domovino. Krute pesti klerikalizma ne bo občutilo tedaj le učiteljstvo, občutil jih bo ves narod in tudi ti — inteligenca.

Govornik je nato v jedrnatih besedah dokazal, da napoči našemu teptanemu narodu in sedaj še maloovaževanemu učiteljstvu boljši časi šele tedaj, ko bo masa naroda spoznala, da je učitelj pravi prijatelj ljudstva in da je šola velika dobrota za narod. — Samo jadikovanje pa ne pomaga nič, temveč je treba: 1. dela, 2. dela in 3. dela.

Vsakega učitelja in vsake učiteljice stanovska in narodna dolžnost je, da deluje po svojih močeh in zmožnostih tudi izven šole v prosep in obrambo šole in učiteljstva ter za prosveto naroda, a ti slov. javnost, sodeluj ter nas podpiraj v tem boju.

Naše načelo naj bo: „Svetó služimo sveti domovini!“ ter se nikoli ne smemo postaviti na nemoralno stališče nasprotnikov, ki jim je vsak baraba in zaukrnež dobrodošel, da je le njih pristaš, temveč naše vrste naj bodo čiste in krepke.

Govornik je razpravljal potem o našem obupnem gmotnem in pravnem položaju. Človek bi vrgel puško v koruzo ter se vdal nemi resignaciji ali pa bi segel po neprimernih sredstvih. Obširno je razpravljal tudi o teh sredstvih ter izvajal, da pouka v šoli ne smemo nikoli zanemarjati ali celo opustiti, ker bi storili s tem največje veselje nasprotnikom.

V vznesenih besedah je potem govornik kazal drugo pot: pot dela, pot probuje in izobrazbe naroda, ki vodi do smotra, počasi sicer, a sigurno. — Predpogoj izvenšolskemu delu je

wie alle Dinge der Vergänglichkeit anheimfallen, gibts nicht ein solches, wie den Glauben an ein absolutes Sein der Dinge inklusive Menschen.

Die Welt zwar, o Kaccano, verfängt sich im begehrliehen Suchen, im Anhaften und Anklammern. Ein Einsichtiger indessen verliert und verfängt sich nicht in der Sucht und im Anhängen, versteift sich nicht in seinem Denken, noch hängt und klammert er sich an die Vorstellung eines dauernden Ich.

Er weiß: „Das, was entsteht, ist unzulänglich, unzulänglich, was vergänglich ist, und zweifelt nicht. In dieser Erkenntnis eben lebt er unabhängig von den andern. Insofern aber, Kaccano, hat einer rechte Erkenntnis.

Zu behaupten, Kaccano, daß Dinge ein absolutes Sein haben: das ist das eine Extrem.

Zu behaupten, daß Dinge der absoluten Vernichtung anheimfallen: das ist das andere Extrem.

Diese beiden Extreme vermied jedoch der Vollendete und lehrte die in der Mitte liegende Wahrheit: Auf dem Wirken beruht das Leben, auf Verblendung das selbstbejahende Wirken.

K. K.

kremenit značaj in vestno izpolnjevanje stanovskih dolžnosti v šoli.

Času primerne in znamenite so besede, ki jih je govoril poročevalec na račun naši vzbujajoči Slomškariji; dejal je: Ker nasprotniki uvidevajo našo moč, se nas boje in zato je nas vabijo z glnljivimi besedami in puhlimi frazami v „prenovljeni krščanski renesanci na demokratski podlagi“ i. dr. ter z zlatimi obljubami v svoj tabor, da bi nas omamili ter naše se zbujajoče moči oslabili in našo organizacijo razbili. A ne dajmo se premotiti, ne verujmo njihovim obljubam in ne obračajmo plašča po vetru, čeprav imajo nasprotniki sedaj res veliko politiško moč v rokah in čeprav bi znali dobiti v bližnji bodočnosti vso moč v roke. Vsaka sreča je opoteča in tudi politiška moč ni večni privilegij katere stranke. — V čim obupnejši položaj nastirate, tem večja bo naša odporna sila in tem prej se porušijo stebri klerikalne nadvlade. (Burna pohvala.)

Suprema lex (najvišje načelo) nam bodi brez ozira na stranke in osebe edino le procvit šolstva in napredek prosvete naroda.

Utemeljeval je to načelo govornik s tem, da so stranke dosedaj učiteljstvo večinoma le izrabljale, a naših zahtev ni upoštevala resno nobena. Stremiti moramo za tem, da spravimo tok slovenske politike v smer, ki bo cenila in upoštevala šolo in učiteljstvo in ki bo resno delala za povzdigo izobrazbe naroda.

Naše izvenšolsko delo je dvojno: prosvetno, t. j. izobrazovalno in delo za gospodarski napredek, in drugič politiško.

Obrazložil je govornik važnost prosvetnega dela, čemu in kako se naj vrši. Dotaknil se je tudi socialnega vprašanja in specialno kmetiškega vprašanja, ki je pereče za nas.

Izobrazovalno delo in delo za gospodarski napredek nam bodi je d r o kmetiškega vprašanja.

Prosvetno delo je glavno in neobhodno potrebno ter podlaga in predpogoj politiskemu delu; samo slednje brez prvega ni uspešno ter dostikrat kvarljivo narodu in tudi — politiku.

Govornik je razpravljal o neuspehih naše dosedanje politike, ker politiki niso imeli opore v ljudstvu. Podal je obširno navodilo, kako nam je postopati, da s prosvetnim delom ljudstvo zbudimo k politiški zavednosti in odločnosti.

Ker je ljudstvo še nezavedno in gospodarsko na slabem, ga izkoriščajo sebični demagogi in se laskajo najnižjim instinktom ljudstva, da ga tako privežejo nase, da ga lažje izžemajo in obdrže v temi nevednosti . . . Tu ni druge pomoči, ni druge rešitve kot neumorno prosvetno delo. Ne pobijajmo klerikalizma in drugih narodnih škodljivcev samo s puhlimi besedami, ker klerikalizem i. dr. so le posledica slabega gmotnega in duševnega stanja narodovega, temveč odpravimo vzrok, povzdignimo narod duševno in gmotno, a ne potom politike, temveč potom prosvetnega dela in izginejo tudi žalostne posledice; narod se sam otrese svojih škodljivcev. Za zgled navaja govornik slavne Ricianje in odločne občine Kokarje in dr. v Savinski dolini.

A tudi pri prosvetnem delu je treba razumno postopati, in tudi o tej točki je govornik obširno razpravljal ter kazal, kako velike važnosti je, da se mladina nadalje izobrazuje in vnema za gospodarski napredek. Doba od 14. do 20. leta je najvažnejša v življenju vsakega človeka, ker v tej dobi se nazori čistijo in kristalizira se značaj. To vedo dobro naši narodni sovražniki in tudi klerikalci in torej love šoli odraslo mladino v svoje mreže.

Vsak učitelj in vsaka učiteljica bi morala skrbeti za nadaljno izobrazbenje mladine, sicer je ves trud zaman. Kako se

naj to vrši, tudi za to je govornik podal navodilo; posebej pa je še poudarjal, da naj bi učiteljice pridobile ženstvo ter skrbele za njeno izobrazbo, zakaj razumna žena je sreča moževa in otrok, razumna žena je pa tudi sreča narodova. Materino delo za Boga in narod slovi, ker vpliv žene, vpliv matere je neizmeren. Tu je treba nastaviti svod in boljše bo. (Burno ploskanje.)

Prehajaje k političnemu delu je govornik naglašal, da je prosvetno delo podlaga in predpogoj političnemu delu ter je razmotrival o principih našega političnega dela.

Nujno potrebujemo učitelji osrednje politično vodstvo. Dokazal je njegovo potrebo in začrtal njegov delokrog. In res, čvrsta je že sicer naša stanovska organizacija, a izpopolniti jo moramo, da pomoremo narodu in — sebi.

Ko je govornik na to razpravljaval o obrambnem delu in o izkoriščanju političnega položaja, so mu poslušalci burno pritrdjevali. Z zgledi in izreki iz sv. pisma in zgodovine je ovrgetel zlobne trditve naših klerikalcev, da so šole brezverske in učitelji brezverci. Izborna je ironiziral tudi dr. Šusteršičevo politiko „kompliciranih taktičnih potez“. Dokazal je, da zahtevajo klerikalci znižanje šolske dobe le v svojo strankarsko korist, a v škodo narodu. Klerikalci se potegujejo le za navidezne koristi, za resničen blagor naroda jim pa ni. (Res je!)

Ne šestletno ali petletno ali celo triletno šolsko dobo za našo mladino — ne nazaj v trivijalne šole konkordatske dobe, temveč naprej in navzgor se naj razvija naše šolstvo. Odpravi se naj poletno oproščenje, oziroma na Kranjskem ti obskurni nadaljevalni tečaji ter se uvede zopet popolno osemletno šolsko obiskovanje.

Zahteva, da se naj šolska doba skrajša, da dobi kmet potrebnih delavcev, je proračunjeno sleparstvo. Delo otrok kmeta ne bo rešilo propada. Zahteva pa se naj, da se vojaška doba skrajša, da se ob času silnih poljskih del dovoli vojakom kmetiškim sinom dopust. Zahteva se naj, da se kmetje rezervisti ne kličejo k orožnim vajam ob času nujnih poljskih del. Zahteva se naj, da se posli zavarujejo za onemoglost in starost, da ne bo vse vrelo v mesta in tvornice, tako dobi kmet potrebnih delavcev. (Glasna pohvala.)

Država naj prevzame stroške za šolstvo in naj skrči ogromne izdatke za militarizem. (Ploskanje.)

Z ozirom na naš narodni položaj pa zahtevamo zedinjeno Slovenijo in v njej avtonomijo za šolstvo. Država nam naj da sredstva, nam jih dati mora, saj ji plačujemo davek v denarju in krvi, a za naše šolstvo zahtevamo avtonomijo, da si ga uredimo tako, kot je za napredek in prosveto našega naroda potrebno. Itd., itd.

Beseda ostane beseda ter nima veljave in pomena, dokler ne postane dejanje, dokler nam ne preide v kri in meso in se ne izrazi v naši volji. Pozival je torej govornik k dejanjem, k delu ter je predložil izdelan načrt, da se bo naše izvenšolsko delo vršilo ne le po enotnih načelih, temveč tudi po sistematiškemu programu in trdni organizaciji. Ta načrt je izborna izdelan in dal Bog, da se uresniči.

Ko je govornik med drugim razpravljaval o potrebi, da razširimo „Učit. Tov.“ in mu pridobimo novih naročnikov ter se pohvalno izrazil, kako neustrašeno zastopa ta list naše zahteve in odbija ostudne napade na nas, so poslušalci burno ploskali in priredili uredniku „Učit. Tov.“ laskavo ovacijo.

Ker je že čas potekel, je govornik svoje predavanje skrajšal.

Poročilo tov. Peska, ki je trajalo skoro dve uri, je bilo tako izborna, poučno in duhovito, da je zbudilo na pre mnogih mestih cele salve aplavza. Koncem poročila je žel poro-

čevalec za svoj temeljiti elaborat najburnejše odobravanje. Čehi, Srbi in Hrvati so govorniku čestitali.

Poročevalec Pesek: Moj predlog se glasi: Slavní zbor skleni: Glavni zbor „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev naj izvoli osrednji akcijski odbor, ki naj deluje na to, da bodo vsa slovenska in istrsko-hrvaška učiteljska društva ustanovila odseke za izvenšolsko delovanje in da bodo ti odseki vršili svojo nalogo.

Predsednik: Otvarjam razpravo. Tovariš Ferluga želi govoriti.

Tov. Št. Ferluga: Za izborna poročila izrekam tovarišu poročevalcu srčno zahvalo. Vsak mu izkušaj biti enak. Napravimo iz peska cement, da bo trdno in večno stalo naše delo za ljudstvo! (Odobranje.)

Tov. A. Grmek (Trst): Snovanje akcijskega osrednjega odbora naj prevzame upravni odbor „Zaveze“. (Sprejeto.)

Tov. Šmajdek: To se naj zgodi takoj in naj se privzame v odbor poročevalec sam. (Sprejeto.)

Tov. Črnagoj: Izborna poročila naj izide v tisku v obliki brošure, ki jo naj založi „Zaveza“ ter razdeli med učiteljstvo in ljudstvo, ki naj iz nje spozna, kakšno je naše delo. (Sprejeto.)

Predsednik: Ker se nihče več ne oglasi k besedi, izrekam tudi jaz poročevalcu iskreno zahvalo. (Ploskanje.)

S tem smo dovršili dnevni red današnjega zborovanja. Dolžnost me veže, da se vsem, ki so pripomogli, da se je zborovanje izvršilo tako dostojno, najlepše zahvalim. — Zahvaljam se gg. poročevalcem za obilni trud zahvaljam se vsem udeležencem, milim in dragim gostom neučiteljem, da so prihiteli od vseh strani na naš shod; zahvaljam se preblagorodnemu gospodu županu radovljiškemu dr. Vilfanu in radovljiškemu prebivalstvu, ki nam povsod izkazujejo svoje simpatije; prav posebno pa se zahvaljam pripravljalnemu odboru za obilni trud, ki ga je imel s pripravami za prireditve letošnjega našega sestanka!

S tem dovršujem XIX. glavno skupščino „Zaveze“. (Ploskanje. Klici: Živio predsednik.)

Banket.

Ura se je pomaknila že čez eno, ko so se zbirali skupščinarji k banketu, ki je bil prirejen na lepo okrašenem vrtu. Mize so bile pogrnjene za 200 oseb. Med banketom je svirala domača radovljiška godba.

Radovljiški župan, g. dr. Vilfan, je izpregovoril prvo napitnico, pozdravljajoč organizacijo učiteljstva, ki se najsijajnejše kaže v dični „Zavezi“, kateri na čast dviga čašo!

Predsednik Jelenc se zahvalja g. županu, nazdravlja njemu in prijaznemu, gostoljubnemu mestu, ki mu županuje.

Tov. Grmek iz Trsta pozdravlja deloljubnost častnega člana „Zaveze“, g. župana in poslanca Hribarja, ki mu pripiva krepko zdravico.

Gosp. župan Hribar izreka zahvalo za napitnico. Govori o krasoti slovenske zemlje in pozivlja učiteljstvo, naj vzgaja čvrst rod, ki bo znal čuvati to zemljo pred vsakim sovražnikom. Nazdravlja jugoslovanskemu učiteljstvu.

Tov. E. Gangel: Ko vas gledam tako pred seboj, se mi zdi, da prihaja naš dan. Prišli so junaki s severa in z juga, da nas podpro, da nam pride čimprej dan svobode. Pozdravljeni, Čehi; pozdravljeni, Srbi; pozdravljeni, Hrvati! Čehi so nam dali Komenskega, Hrvati Filipovića, Srbi reprezentanta pravega rodoljuba — Gavrilovića. Mi smo dali svojemu ljudstvu sebe. Učitelj je junak slovenskega ljudstva, ki ga vodi k blaginji. Nimamo slavne in velike zgodovine, nimamo slavnih

vojskovodij, nimamo plemstva, a imamo sedanost, ki jo je ustvarilo našo delo. To je naš ponos. In ker imamo sedanost, imamo bodočnost. Po zgledu vašem, dragi slovanski bratje po krvi in zvanju, hočemo urediti svoje delo narodu v prid. V triglavskem pogorju živi pravljica o Zlatorogu, katerega kri je imela čudotvorno moč. Iz vsake kaplje krvi je zrastle zdravilno zelišče, ki je dalo použito obstreljenemu in ranjenemu Zlatorogu prejšnjo moč. Tako naj teče iz naših src kri, ki naj krepi in jači naš narod, da vstane močnejši in samozavestnejši v svojem potomstvu. Hvala vam, bratje in sestre, da ste prišli med nas. Objema vas ljubezen naših src. Ponesite s seboj uverjenje, da tudi slovensko učiteljstvo dela! Govornik nazdravlja Čehom, Srbom in Hrvatim. Napitnica je bila sprejeta z gromovitim ploskanjem.

Za Čehe se je zahvalil g. B. Skála, za Srbe g. Ivan P. Jovanović, ki je končal svoj govor z Gregorčičevimi verzmi: „Bog živi vse Slovence, pod streho hiše ene!“ in za Hrvate g. Klobučar. Vsi so nazdravljali Slovence.

Govoril je še Čeh g. Schuster, ki je napil Slovence, moravski Čeh g. Hajný, ki je govoril o kulturnem delu in tov. Pesek, ki je vzklikni: „Naj živi delo za prosveto!“

Med napitnicami so orile navdušene rodoljubne pesmi, ki so poveljevale svečanostno razporeženje. Imeli smo zopet priliko, da smo se divili milozvočnemu petju Srbkinj gđ. sester Mice in Ruže Jakovljevičeve.

Po banketu se je odpeljala večina skupščinarjev, med njimi Srbi, Hrvati in Čehi, na Bled in v Bohinj. Drugi so odšli proti Ljubljani, turisti pa so se dvignili na pot, da pozdravijo sivega očaka Triglava.

Izlet.

Po končanem obedu smo se začeli razhajati in poslavljati. Prvi so se poslovili bratje Hrvati, ker se jim je hitelo, da si ogledajo Bled in potem odidejo že z večernim vlakom proti domu. Večina udeležnikov pa se je vrnila tudi že s popoldanskim vlakom; ostali pa so peš ali z vozmi z brati Čehi in Srbi odrinili čez Lesce na Bled. Tam so se naložili na čolne in veselo prepevaje domače in srbske pesmi veslali po jezeru proti otoku, kjer so v romarski cerkvi pozvanjali s „čudodelnim“ zvoncec na izpolnitev raznih svojih želja, vsi pa na blagor in slavo mile domovine. Zvečer so se vrnili zopet v Radovljico na svoja prenočišča. Drugo jutro so se skupno odpeljali do Jesenic, kjer so se presrčno poslovili od bratov Čehov in onega oddelka naših tovarišev, ki so si hoteli ogledati Rožno dolino in Celovec. Ostali pa so se odpeljali z brati Srbi v Bohinj k jezeru in izviru Savice. Tu ob slapu peneče se Savice je priklopilo navdušenje za krasno to pokrajino do vrhunca, in tov. Jovanović jo je slavil v navdušenih besedah ter v posvilu dvignil čašo kristalno-čiste Savice v čast lepe slovenske domovine, rekši, da kadarkoli bodo zrl v drveče se valove naše Save ob kraljevem Belemgradu, vsekdar bodo videli njihov iskren pozdrav dragih jim bratov Slovencev. — Po nekolikem odmoru in ob izborni postrežbi v prijaznem hotelu „Zlatorog“, so izletniki posedli zopet na vozove do Boh. Bistrice, kjer so se končno poslovili od preljubih in milih nam gostov Srbov ter se razšli na vse kraje: eni pozdravit sivega očaka Triglava, drugi proti Ljubljani, ostali zopet proti Gorici in Trstu. Srbski tovariši in tovarišice so šli preko Ljubljani in Postojne. Ogledali so si vzorno urejeno postojnsko šolo ter potem odšli v jamo, katere krasot niso mogli prehvaliti. Obedovali so v Arkovi gostilnici, kamor so prišli tudi postojnski pevci, ki so mile slovanske goste razveseljevali s prekrasnim petjem. Iz Postojne

so šli v Trst, odtod v Benetke in nazaj čez Bosno in Hercegovino na svoj dom v svobodno svojo kraljevino Srbijo. Želimo jim na dolgem in zanimivem tem potovanju obilo zdravja in srečen povratek v milo domovino svojo. Drugo leto pa na zdravo in veselo snidenje zopet v kraljevem Belemgradu in Zagrebu in Pragi in v naši solnčni Gorici!

V spominsko knjigo slovenskemu učiteljstvu.

Srbski tovariš in prijatelj, g. Milan V. Popović, učitelj v Leskovcu in urednik „Djačkog Napretka“, nam piše:

Lepa je vaša zemlja slovenska. Ima visoke planine, plodne ravnine, bujne reke, divno polje, kjer vaš narod tako neumorno deluje. Vse to sem videl, vsemu sem se divil, vse to sem vzljubil.

Slovenci imate odlične delavce za širjenje prosvete in kulture, krepke borce za političke pravice svojega naroda; imate podjetnike, obrtnike, šole in vse, kar je treba za nacionalno povzdigo, za kulturno in prosvetno napredovanje.

Imate, kar me osobito veseli, odlično usposobljen in za svoj posel in narod vrlo oduševljen in zavzet kader prosvetnih delavcev — učiteljev in učiteljic — mojih dragih koleg. Jaz imam v tem jako cenjenem stanu slovenskih koleg in kolegij mnogo ljubih znancev, katerih znanstvo mi je jako drago, ker je v meni ostavilo vtiske kulturnih in prosvetljenih ljudi, a pri tem oduševljenih delav in delavcev za napredek šole in za blaginjo svojega vrlega naroda.

Osobito me veseli, da ponesem s seboj v svojo svobodno domovino najlepše spomine na vašo lepo domovino s stalno željo, da se čim večkrat obiščemo in bolje spoznavamo, zakaj to bo po mojem trdnem uverjenju koristilo nam in vam. Zato vas lepo in prijateljsko prosim, da sprejmete to mojo željo, da se to naše znanstvo obnavlja in čvrsti, kolikor nam bo največ mogoče, čeprav nas ločijo stotine kilometrov in političke meje. To so iskrene želje in bratski pozdravi vašega srbskega kolega Milana V. Popovića.

Brzljavi pozdravi.

Krško. Bratovski in združni pozdrav! Lapajne.

Ljubljana. V duhu z vami.

Gregore, Picek, učitelja-vojaka.

Ljutomer. Za opravičene zahteve uvodnega članka v današnjem „Tovarišu“ krepko naprej! Milan Vršič.

Maribor, Košir — Ptuj, Kovačič — Št. Vid, Žagar — Celje pozdravljajo skupščino iz mariborske kosarne.

Mokronog. Zborovalcem „Zaveze“ kličemo: radikalno na demokratski podlagi naprej med ljudstvo za ljudstvo.

Franc Skulj, Vincenc Okorn, Hrabroslav Skulj.

Opatija. Slovanskemu učiteljstvu presrčen pozdrav tovarišici Nuša Vavpotičeva in Ema Ženkovičeva.

Ormož. Vrlo naprej, združeni na poti prosvete za narod in dom! Živeli! Porekar, Vrabl, Rajšp.

Pristova. S telesom v postelji, a z duhom z vami želi mnogo uspeha Strmšek.

Raka. Bog živi napredno učiteljstvo! Raka-Krško:

Franc, Hermina, Gusti Lunder, Karel Humek.

Roč. Zaradi bolezni zadržana pošiljava iskren pozdrav cenjenim tovarišicam in tovarišem!

Štefanija Čeh, Egidij Čeh.

Solkana. Pozdrav in najboljši uspeh.

Goriško učiteljsko društvo.

Šoštanj. Spominjaje se lanskega zborovanja, pošiljava zbranim tovariški pozdrav. „Zavezi“ najboljši uspeh.

Trobej, Lukman.

Šoštanj. Kar vam nebo je dalo sil, vse posvetite domovini, vse posvetite mladini! Za „Šaleško čitalnico“:

Vošnjak.

Stari trg pri Rakeku. Bojevnikom za pravice učiteljstva kličejo: Krepko naprej!

Žebre, Wigele, Justin, Zakrajšek.

Tolmin. Zborujočemu učiteljskemu parlamentu želim najboljših uspehov. Bog živi stanovske brate Slované!

Andrej Vrtovec.

Vipava. Z vami do zadnjega zdiha.

Punčuh, Mercina, Grum, Silvester.

Zagreb. Pozdravljamo skupščino sa željom, da bi zborovanje vaše donijelo obilo plodova prosvjete budućnosti jednokrvnih naroda na slavenskom jugu.

Hrvatski pedag.-knjiž. zbor.

Zagreb. Pozdravljamo vaše zborovanje s poklikom: Složnim silama naprijed!

Odbor „Hrvaškoga učiteljskog saveza“.

(Nečitljivo.) Delo, stvarnost mišljenja, moštvo značaja in narodnost so učitelju zvezde-vodnice. Naj bo jugoslovanska zaveza verna svojemu imenu!

Za društvo slovenskih profesorjev: Dr. Ilešič.

* * *

„Zavezine“ skupščine sta se udeležila le dva c. kr. okr. šol. nadzornika. Ostali se boje, dokler ne zaveje druga sapa. Na skupščini ni bilo tudi nobenega c. kr. vladnega uradnika. Mi nismo pogrešali nikogar. Pride pa čas, ko bodo oni pogrešali nas!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonošno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —

Promet do konca vel. srpana 1907 K 94.946.62.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Roditeljski večeri.

Predaval pri XIX. skupščini „Zaveze“ J. Dimnik.

Slavna skupščina! Na dnevnem redu današnje skupščine so tudi roditeljski večeri (roditeljski sestanki, obiteljski večeri). Ni moj namen in tudi ne moja naloga, da bi vam razlagal na tem mestu, kaj so roditeljski večeri, kakšen namen imajo ter kdaj in kako naj jih prirejamo. O tem sta nas poučila že naša lista „Popotnik“ in „Učiteljski Tovariš“. Najboljšo sliko o roditeljskih večerih si pa lahko napravi vsakdo sam, kdor čita najnovejši list naše organizacije: „Domache ognjišče“.

Namen današnjega mojega poročila je, da izjavimo in dokažemo, če so roditeljski večeri potrebni. Jaz pravim, da so jako potrebni, in sicer potrebni zaradi tega, da z njimi povzdigujejo svoj ugled in odbijamo razburkane valove, ki se dandanes s tako silo zaganjajo ob novo šolo in

svobodomiselnost učiteljstva, kakor še nikdar poprej. Naši politični nasprotniki, ki si žele nazaj nekdanje mežnarske dobe, nam predbacivajo, da nismo z ljudstvom, da delamo proti ljudstvu da preti našemu narodu nevarnost od strani učiteljstva itd. Lahko rečem, da ga ni stanu, ki bi ga politični nasprotniki tako nesramno obrekovali in o njega članih tako gnusno lagali, kakor delajo o šoli in učiteljstvu.

In zakaj vse to? Odgovor na to vprašanje je prav enostaven. Naš stan je po svojem ustroju tak, da moramo biti z ljudstvom vedno v najtesnejši zvezi; veže nas z ljudstvom šolska mladina, ki se za nje blagor trudimo in mučimo, da nam naposled opešajo moči. Koliko mladih življenj nam je že pobrala naša stara znanka smrt, ker so živeli in delali za ljudstvo in ne zase. Podobni smo sveči, ki gori, da sveti drugim, sebi pa izpodkopava življenje.

Ljudski učitelji torej nismo proti ljudstvu, ampak mi storimo za ljudstvo več, kakor katerikoli stan. In ljudstvo, ki nam pošilja svojo deco v šolo, vé ceniti naše zasluge in naše delo ter nas tudi spoštuje. To vedo dobro nasprotniki luči in prosvete. Zato si prizadevajo na razne načine, da nahujkajo ljudstvo zoper šolo in učiteljstvo, in nobeno sredstvo jim ni preumazano, da le omažežujejo šolo in učiteljstvo. Pravijo, da je sedanja šola brezverska, da smo učitelji brezverci, da preganjamo križ, očenaš, češenosimarijo in krščanski pozdrav: Hvaljen bodi Jezus Kristus! v šoli itd. itd.

Gospoda moja! Blizu 30 let že službujem, mnogo sem občeval z učiteljstvom, a do danes, hvala Bogu, ne poznam slovenskega učitelja, ki bi bil kriv kateregakoli teh očitaj. To so grde in nesramne laži na rovaš slovenskega učiteljstva.

Pa to še ni vse. Naši nasprotniki in zakleti sovražniki govore tudi v ljudskih zastopstvih skozi okno, da je ljudska šola prokletstvo za ljudstvo; na ljudskih shodih hujkajo ljudstvo zoper nas, da naj nam numerirajo kosti, to se pravi, da naj nas ljudstvo pobije. In koliko laži in obrekovanj imajo na svoji kosmati vesti „Domoljub“, „Slovenski Gospodar“, „Primorski List“, „Gorica“, „Slovenec“ in drugi klerikalni listi, o tem bi lahko napisali debele knjige!

Poprej sem rekel, da smo učitelji po svoji službi v najtesnejši zvezi z ljudstvom, in sicer potem šolske mladine. Časih, ko naši nasprotniki še niso bili tako podivjani kakor so dandanes, je ta naš stik z ljudstvom zadostoval; današnje žalostne razmere, ki moramo v njih živeti ljudski učitelji, nas pa silijo in kar naravnost izzivljejo, da moramo neposredno stopiti v stik z ljudstvom. Prilik v ta namen imamo več na razpolago. Zadnji čas so nam pa v ta namen kakor nalašč dobro došli roditeljski večeri, ki nam jih priporoča novi šolski in učni red. Zato stopimo kar brez odlašanja potom roditeljskih večerov v stik z ljudstvom, ki ga poučujemo o pravilni vzgoji otrok ter odbijamo s pozitivnim delom otrovane pušice, ki lete od nasprotne strani na šolo in učiteljstvo; zato: le ven iz šole med ljudstvo s poučnimi predavanji! Vsaka šola naj priredi na leto — če ne več — vsaj enega ali dva roditeljska večera. To bodi začetek našega delovanja med ljudstvom; o nadaljnjem našem postopanju in delu med ljudstvom se bomo pa že še pravočasno pomenili.

Kadar pa naši nasprotniki z zabavljanjem, z lažmi, z grožnjami in z numeriranjem naših kosti ne morejo doseči svojega namena, so pa za hip navidez prijazni z nami, ter nas upravlja s sirenskimi glasovi vabijo v svoj tabor. Učitelj, ki ljubi svoj stan in je učitelj po poklicu, se ne bo dal omamiti po teh milodonečih glasovih, čeprav pridejo iz „Slomškove zveze“ same.